

Hur Höje å blev ett heligt vatten

Mandéerna tillhör en av de raraste örterna i den Vår herres hage som Sverige blivit genom invandringen. De har haft sitt bosättningsområde i träsklandet i Shatt al-Arab i södra Irak men också i städer som Bagdad och Basra, där de framför allt varit verksamma i sina traditionella yrken som guld-och silversmeder.

Enligt en tes är de efterföljare till en av gnosticisken starkt påverkad judisk döparsekt som haft sitt ursprungliga hem i Palestina men utsattes för ett så starkt tryck av den officiella judendomen att dess anhängare tvingades fly österut.

Det Gamla Testamentets profeter betraktas alla som falska. Även attityden till kristendomen är genomgående starkt avvisande. 42 år innan Jesus föddes hade enligt den mandéiska läran den sanne profeten, Johannes döparen, kommit till världen. Av misstag kom han sedan att döpa Jesus, en kättare som vilseledde folk med falska läror. Muhammed betecknas som den siste falske profeten och kallas i mandéernas skrifter demonen Bizbat .

Beteckningen mandéer härrör från *mandaé* (gnosis, kunskap). Enligt deras lära existerar en ständig motsättning mellan gott och ont, själ och materia och ljusets värld och syndens värld. Denna konflikt utspelas inom varje människa, vars själ, som kommer från ljusets värld, hålls instängd och lever som en fånge i den mänskliga kroppen.

Kärnan i religionen handlar om hur själen skall kunna befrias från denna fångenskap och återvända till sitt ursprungliga hem i det lysande eterhavet. Denna återvändo underlättas om man håller fast vid den uppenbarade sanningen, noga följer de stränga moraliska påbuden och riterna.

Viktigast av dessa är dopet, *masbuta* och döds- eller själamässan, *masiqta*, uppståndelsen. Dopet kan företas i alla rinnande vatten som kallas *jardna* (Jordan). Det äger rum på söndagen som är helig dag men innebär ingen initiering i religionen utan upprepas regelbundet som en garanti för uppstigandet i ljusets värld efter döden.

Alla floder på jorden tros ha sitt ursprung i en helig flod i ljusets värld. Dopet är därför det närmaste sättet att få kontakt med det ljus som mandéerna härstammar från eftersom rinnande vatten kan rena dem från allt det orena som kan stoppa själen i de många skärseldar som den måste passera efter döden.

Mässan firas i särskilda helgedomar, *bit manda* (insiktens hus). De saknar fönster, har snett tak och ligger i en inhägnad trädgård, där det måste finnas en damm med rinnande vatten som är direkt ansluten till en flod. Prästerna är alltid klädda i vitt och alla som deltar i de religiösa ceremonierna måste vara barfota. Det heliga rummet i en *bit manda* är reserverat för prästerna. Det har två fönster och en dörr som öppnar mot söder så att de som inträder i helgedomen har ansiktet mot polstjärnan.

Någon mot mandéerna direkt riktad förföljelse förekom inte i Irak men de omkring 70 000 mandéerna drabbades hårt av det långvariga kriget mellan Irak och Iran på 1980-talet och av Saddams Husseins tvångsförflyttningar av befolkningen samt den för ekologin katastrofala torrläggning av träskmarkerna i södra Irak som ingick i hans strategi.

Efter Saddam Husseins fall och den irakiska statens kollaps har deras situation allvarligt försämrats vilket lett till en utvandring till Australien, USA och Europa. I dag finns högst något tusental kvar i Irak.

Det vattenrika Sverige har utövat en speciell dragningskraft. I juli 2003 intervjuades en mandéisk kvinna i Bagdad i tidningen Jordan Times om sin syn på framtiden. Hon ville lämna Irak och flytta till Sverige där hon hade släktingar. "Allt jag behöver för att bli lycklig är en liten stuga vid en sjö."

För uppemot 10 000 mandéer har Sverige nu blivit en tillflykt med Lund som ett centrum där de religiösa ceremonierna förrättas i utkanten av staden i parkområdet kring det tidigare mentalsjukhuset Sankt Lars.

George W Bush säger sig ju ha talat med Gud innan Irak invaderades på hans order. Föga anade han väl då att ett resultat av detta samtal skulle bli att Höje å ersatt Jordanfloden och Euftrat och Tigris som heligt vatten.

Ingmar Karlsson